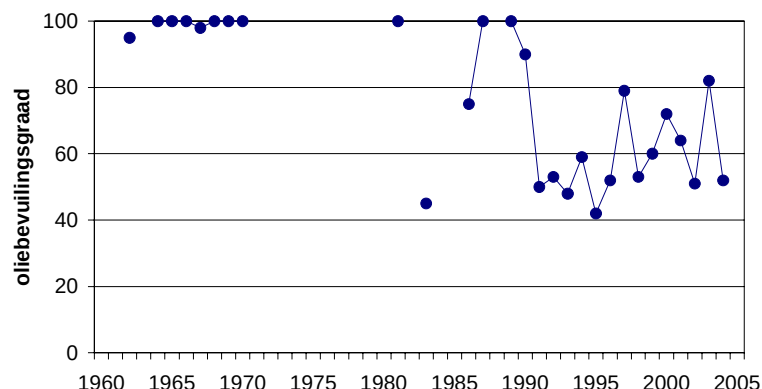

andere oorzaken doodgaan, bijvoorbeeld door verhongering. De opvallende 'sprong' in het bevuilingspercentage van 1990 op 1991 wijst eerder op een plotselinge 'omslag in het systeem'. Tenzij er politieke en handavingsmaatregelen bekend zijn die opeens zo'n drastische verbetering te zien hebben kunnen geven, moeten we eerder denken aan een massale influx van zeekoeten in de zuidelijke Noordzee, waarbij dan veel slachtoffers (niet door olie) zijn gevallen.

Zeekoet op Belgische stranden

De grafiek zou dus ook een beeld kunnen geven van een Noordzee in problemen, waarbij de zeekoeten een goed heenkomen proberen te zoeken. Waar doet ons dit aan denken? Aan de even opvallende influx van bruinvissen in onze streken, de laatste jaren. De vraag is dus wellicht niet: wat gaat er hier zo goed? maar: wat gaat er elders allemaal mis?

MFL

Figuur overgenomen uit genoemde publicatie. Data: Instituut voor Natuurbehoud (België).

Bijna een tweede Tricolor ramp in België?

Klein berichtje in de kranten en op de Belgische teletekst: een Griekse tanker met 103.000 ton ruwe olie aan boord liep op 24 januari vast op een zandbank voor Zeebrugge. Sleepboten waren schaars want het stormde en de vraag naar sleephulp was groot. Gelukkig was dit een dubbelwandige tanker en werd hij enkele uren weer vlot getrokken, maar toch...

BOEKBESPREKINGEN

Cadiou B., Pons J.-M. & Yésou P. (eds) 2004. Oiseaux marins nicheurs de France métropolitaine (1960-2000). Éditions Biotopie, Mèze, 218p. Een heel boek gewijd aan de broedende ZEEvogels van Frankrijk: noordse stormvogel (broedvogel sinds 1960, thans ruim 1000 paar); Kuhl's (stabiel op ruim 1000) en noordse pijl (toename tot bijna 200 paar) en Yelkouanpijl (stabiel op 3-400 paar); stormvogeltje (1000? paar, broedend zowel aan de Atlantische als aan de Middellandse-Zeekust); jan van gent (slecht één kolonie, maar wel sterk toenemend, in 2000 ruim 14.000 paar); aalscholver (beide soorten toenemend) en kuifaalscholver (bijna 7000 paar, licht toenemend); zwartkop-, dunbek- en grote mantelmeeuw (2200, 850 en 4110 paar, alledrie sterk toenemend); kok-, kleine mantel- en geelpootmeeuw (tienduizenden paren, alledrie stabiel); zilvermeeuw (afgenomen van 88 naar 78.000 in 10 jaar); Audouin's en stormmeeuw (stabiel op enkele tientallen paren); drieteenmeeuw (toegenomen tot 5700 paar); lach- en Dougalls stern (nog 275 en 80 paar); grote stern en visdief (rond de 6800 en 4700 paar, beide stabiel); dwergstern (toegenomen tot 1775 paar in 2000); zeekoet en alk (restpopulaties van 250 en 25 paar) en papegaauiduiker (255 paar). Daarnaast worden ook nog vier 'bijzondere soorten' (dwergmeeuw, Californische kuifstern, Bengaalse en noordse stern, kort behandeld. Het boek is voorzien van foto's, tekeningen en een harde kft; een fraaie uitgave. De Fransen hebben een indrukwekkende prestatie geleverd, die we in Nederland met onze relatief simpele kust en minder diverse zeevogelavifauna nog steeds niet kunnen evenaren. Het meeste veldwerk is gedaan door vele vrijwillige tellers en de gegevens zijn vervolgens bijgehouden door het Franse equivalent van de Zeevogelgroep (GISOM). De soortbesprekingen zijn geschreven door verschillende specialisten en voorzien van (korte) Engelse samenvattingen, een kaartje van Frankrijk met de ligging van de kolonies en tabellen en grafieken met aantallen en trends. Afgezien van de genoemde samenvattinkjes bij de soortbesprekingen en de bijschriften bij figuren en tabellen, is het hele boek, ruim 200 pagina's lang, geheel in het Frans geschreven. Het boek is te bestellen via een formulier dat is te downloaden op www.biotopie.fr en kost 44 euro (inclusief verzending).

MFL

De Bruyne R.H. 2004. Veldgids schelpen. KNNV Uitgeverij / Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht. ISBN: 90 5011 140 8. Een goede schelpengids is een onmisbaar bezit voor een ieder die wel eens de kust bezoekt, afgezien dan wellicht van die volksstammen die dat alleen doen voor het betere bak- en bruinwerk. Levende en dode zeevogels, zeezoogdieren en grote vissen vormen natuurlijk de topattracties van ieder strandbezoek, maar niemand kan om de schelpen heen. De bestaande schelpengidsen waren oud (en dus in zwart-wit), en incompleet. De behoefte aan een relatief simpele, maar wel complete en goed van kleurenfoto's voorziene, handzame veldgids was helder, alleen moest iemand zo'n boek maken. Weinigen zullen hiertoe beter in staat zijn dan Rykel de Bruyne, omdat hij naast een gedegen kennis van soorten en hun voorkomen in Nederland, ook over een uitgebreid netwerk beschikt van fanate aanspoelseldoorzoekers (verzameld in Stichting Anemoon; zoek dat op op het web!). Ik vind het boek buitengewoon geslaagd. Na een aantal korte, krachtige en lezenswaardige inleidingen volgt een determineertabel, die zeer strak en simpel is (steeds maar de keuze uit twee mogelijkheden), vrijwel geen vaktermen bevat en in de marge voorzien is van kleine, heldere tekeningen die goed laten zien waar het om gaat. De tabel is echter nauwelijks nodig, want in het volgende hoofdstuk worden alle soorten met fantastische kleurenfoto's beschreven en ik denk dat je in meer dan 90% van de gevallen al bladerend de juiste soort zult vinden. De soorten die ik (goed) ken staan in ieder geval prima beschreven, al wordt zoals blijkbaar gebruikelijk in gidsen, voor *Spisula subtruncata* (de favoriet van de zee-eenden in ons land) een volgens mij a-typisch hoog exemplaar op de plaat gezet. De meeste zijn echt langer en schever! Ik heb de gids getest op schelpen die ik aantrof op een stuk plastic dat duidelijk lang in zee gedreven had. Er zat een grote, maar

ongewoon platte “hoedjesschelp” op die echter volgens de gids geen *Patella* of oester kon zijn en wel een muiltje móest zijn, maar dan wel een extreem platte. Verder zaten er kleine schilferachtige hoedjes op, en hiervoor kwam ik uit op de schilferige dekschelp (had ik nog nooit van gehoord). Beide “determinaties” werden de volgende dag bevestigd door een echte deskundige: gids geslaagd! Er blijft natuurlijk altijd wat te wensen over. Zo is de soort *Pharus legumen* niet opgenomen: deze werd bij maagonderzoek aan zwarte zee-eenden, betrokken bij de grote olieramp met de Sea Empress in Wales (feb. 1996) als stapelvoedsel gevonden. Die had ik nu wel eens willen zien, maar omdat de soort in de gids ontbreekt mag ik aannemen dat hij niet in Nederland voorkomt. Daar kan Rykel niets aan doen en zijn gids is in een woord een must. Deze gids is 224 pagina's dik en kost € 24.95. De schelpengids is onderdeel van een hele serie veldgidsen: zie www.knnvuitgeverij.nl.

MFL

Brochard C.J.E. & Cadée G.C. 2005. Tropische drijfzaden van de Nederlandse kust. Tabel Nr. 30 uit de Tabellenserie van de Strandwerkgemeenschap (KNNV, NJN en JNM). Nog een boekje over aanspoelsels. Tropische drijfzaden behoren tot de top-vondsten van strandscharrelaars: er zijn slechts 35 aanvaarde gevallen! Er is het nodige kaf onder het koren in de vorm van “foute” drijfzaden: inheems of afkomstig uit de verkeerde Oceaan en dus altijd door de mens hier gedeponiseerd (denk aan mangopitten en dergelijke), in plaats van “op eigen kracht” helemaal vanuit de tropen hierheen afgedreven. Dergelijke lange-afstand trekkers spreken tot de verbeelding, maar zonder gids kom je er nooit uit. Die gids, voorzien van vrolijke beschrijvingen en fraaie tekeningen, is er nu en kost bijna niets: € 6. Aanschaffen dus, voor het geval dat...Hoe je er aan kan komen is tamelijk duister. De gids geeft geen adressen van de auteurs (in de inleiding verstopt staan wel hun e-mail adressen), maar verwijst op de achterkaft naar www.knnv.nl/strandwg. Daar blijkt de tabellenlijst echter bijgewerkt tot nummer 28! Je vindt er wel het e-mail adres van de Tabellenadministratie. Wil je echter de portokosten besparen, ga dan langs bij een van de auteurs, in Groningen of op Texel. De 35 aanvaarde gevallen staan, met naam en toenaam van de vindsters, in een tabel. Daar staat nu slechts één NZG-er bij, dus de uitdaging is duidelijk: wie haalt de tweede druk?

MFL

Zeetrekellingen november en december 2004

Gegevens voor dit overzicht zijn afkomstig van de posten Westkapelle (Weka), Scheveningen (Schev), Katwijk, Noordwijk, Langevelderslag (LVS), Camperduin (Hbz) en Huisduinen (Huis), en van de minder regelmatig bezette posten Bloemendaal (Bloem), Castricum (Cas) en Egmond (Egm).

De besproken periode begon met een nieuwe soort in de CvZ-geschiedenis, mits aanvaard door de CDNA: de brilzee-eend. Een adult mannetje vloog 6 november langs Hbz. Gewone (zwarte) zee-eenden waren over het algemeen schaars. De getelde aantallen bedroegen op geen enkele telpost meer dan duizend individuen op een dag. Net als vorig jaar verbleven er geen grote groepen eiders meer voor Hbz, zodat verplaatsingen veelal beperkt bleven tot honderden vogels per dag. De beste dag te Hbz was 29 november: 2191 Z, 753 N. Drie weken later werden er 3914 te Huis gezien. Zoals gebruikelijk bedroegen de aantallen in Zuid-Holland maximaal enkele honderden vogels. Ook andere eenden werden nauwelijks in grote aantallen gezien. Sneeuwval bracht 29 december echter smienten in beweging. Her en der langs de Hollandse kust werden honderden vogels gezien, maar langs Schev vlogen er 2077 Z, 880 N. Met uitzondering van kleine rietgans werden lage aantallen ganzen vastgesteld. De vroege passage van kleine rietganzen die 30 oktober begon ging begin november onverminderd door, met de 1^e en de 2^e respectievelijk 2914 en 1009 Z te Weka. Vanaf 27 december vond alweer noordwaartse trek plaats, getuige de 686 N te Weka.

Vanaf eind november werden grote aantallen duikers gezien. Aanvankelijk in Noord-Holland; 27 november Hbz 742 Z, 4 N en Egm 518 Z, na 5 december met name in Zuid-Holland. Vrijwel dagelijks werden honderden (roodkeel)duikers gezien tussen Schev en LVS. Langs Bloem, een paar kilometer noordelijker, vlogen deze periode maximaal tientallen vogels. Dat roept dus de vraag op waar die vogels vandaan komen! Goede dagen waren 6 en 12 december met resp. 1377 Z en 1285 Z, 225 N te Noordwijk. Op 20 december werd ook in het zuiden van Nederland sterke trek vastgesteld: 680 Z, 22 N te Weka. Tot ver in 2005 werden vervolgens weer hoge aantallen in Zuid-Holland gezien; bijvoorbeeld 24 december 1472 Z te Schev.

Een periode met harde aanlandige wind leverde 14 t/m 21 november nog een vijftiental vaaltjes op, waarvan 9 te Hbz. Op deze post werden ook twee stormvogeltjes gezien. Deze dagen leverden ook een vijftigtal kleine alken op, de helft van het totaal voor de besproken periode. Een late vorkstaartmeeuw werd de 17^e gemeld te Hbz. Vanaf de 20^e verbleef een adulte Ross' meeuw te Schev, de 29^e vloog een/dezelfde vogel langs Hbz. De 21^e werden 3575 drieteenmeeuwen in Noordwijk geteld en 8700 exx in Katwijk geschat, vrijwel alle naar zuid. In Schev bleef de teller echter steken op 180 drieteenmeeuwen. Op 27 november vlogen ook langs Egm en Hbz veel drieteenmeeuwen, resp. 1573 Z en 1632 Z, 81 N. Twee dagen later vlogen er te Hbz 919 Z, 1510 N. In december werden tussen Noordwijk en Schev duizenden vogels gezien. De maand werd afgesloten met 2476 stormmeeuwen en 1019 dwergmeeuwen naar zuid te Weka op de 29^e.

Vanaf 7 december waren alk/zeekoeten zeer talrijk voor de Zuid-Hollandse kust, waar met name te Schev grote aantallen werden geteld. Beste dag was de 15^e: 2651 Z, 91 N. Alle gedetermineerde alk/zeekoeten waren zeekoet. Dit aantal viel echter in het niet bij de aantallen die in 2005 passeerden, maar daarover meer in de volgende nieuwsbrief. Opvallend genoeg waren de aantallen alk/zeekoeten bij Hbz laag en opnieuw dringt de vraag zich op waar die massale stroom bij Schev vandaan komt en waar de vogels heen gaan. Papegaaiduikers daarentegen werden vrijwel uitsluitend op Hbz gezien, met alleen al op 5 november 11 van de in totaal 18 vogels.

Bruinvissen tenslotte werden in november in ‘normale’ aantallen gezien, dat wil zeggen enkele tientallen met name te Hbz. 27 november werden de eerste grotere aantallen gezien te Egmond: 10-15 Z. De waarneming op 1 december van maar liefst 77 foeragerende bruinvissen (52 Z, 25 N) te Hbz markeerde het begin van een 'hausse' aan waarnemingen. Hbz en Schev

Nieuwsbrief NZG jaargang 6 nr. 2